

| Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	2
1. Inleiding en samenvatting	4
2. Klachtbehandeling	6
3. Registratie	15
4. Voorlichting en projecten	16
5. Onderzoek en monitoring	20
6. Advies en beleid	22
Bijlagen	
1. Lijst van bestuur en medewerkers	24
2. Overzicht klachten en meldingen 2012	25
3. Voorlichting en trainingen	28

Voorwoord

VTerugkijken op een jaar: veel mensen doen dat wat hun privéleven betreft op de laatste dag van het kalenderjaar, voor zichzelf of in kleine kring. Dit jaarverslag wordt door derden gelezen (in 2013) en moet daarom duidelijk en informatief zijn.

Aangezien we als Bureau Discriminatiezaken Kennemerland een goed jaar achter de rug hebben, schrijf ik dit verslag met plezier en gepaste trots.

We hebben veel gedaan, veel verschillende initiatieven genomen en de meeste ervan zijn goed verlopen. In dit jaarverslag beschrijven we onze werkzaamheden en activiteiten zodat u daarmee inzicht krijgt in wat we doen.

De in 2009 inwerking getreden Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen biedt ons werk een wettelijke grondslag en dat is positief; discriminatie bestaat nu eenmaal en je kunt daarom maar beter vastleggen dat het voorkomen en bestrijden ervan verplicht is.

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland (BD) hecht heel veel waarde aan voorlichten en preventief werken. We doen het veel, vooral in de vorm van gastlessen op scholen. Het geven van voorlichting is ook leuk en leerzaam om te doen, omdat we mensen een spiegel voor kunnen houden en hen laten nadenken over wat raar is en wat gewoon, zodat ze ook buiten hun eigen patronen gaan denken.

De 'vooroordelenkoffer', lesmateriaal voor basisscholen, is veelvuldig en met succes ingezet en daar gaan we mee door.

Het werken met themajaren, waarbij een discriminatiegrond gedurende een langere periode centraal staat, bevalt goed en werpt vruchten af. Dat uit zich in een grotere naamsbekendheid en meer bewustzijn over discriminatie en ongelijke behandeling bij mensen die daarmee geconfronteerd (kunnen) worden.

Het netwerk dat we hebben wordt uitgebreid en onderhouden door regelmatig gesprekken te voeren en uit te wisselen wat andere partijen doen en waarin we elkaar kunnen versterken. Bewustwording over ongelijke behandeling, dat dat verboden is en dat je er iets aan moet doen om het tegen te gaan, is daarbij één van de doelstellingen van het BD. Het centraal stellen van een discriminatiegrond is een goed handvat om met specifieke doelgroepen in contact te komen. Helaas resulteert dit niet in een verhoging van het aantal meldingen, hetgeen we wel verwacht en als doel gesteld hadden. Wel horen we wat er speelt en waarmee mensen geconfronteerd worden.

Opnieuw is gebleken dat het doen van onderzoek en daarover een rapport schrijven bijzonder belangrijk is om kennis en informatie over te dragen. Het is vaak een aanleiding om vervolgactiviteiten te plannen en het levert aandacht voor het onderwerp op. In 2011 was dat het onderzoek met rapport "Trend of incident?" over vijandigheid jegens lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders, hetgeen ook in 2012 nog regelmatig ter sprake is gekomen. Eind 2012 is opnieuw een trendrapport over klachten en meldingen verschenen.

In deze tijden van bezuinigingen waarmee iedereen te maken heeft, blijven we positief en zoeken naar aanvullende middelen om onze kerntaken te blijven uitvoeren en waar mogelijk uit te breiden, bij voorkeur in gezamenlijkheid met anderen.

Het recht op gelijke behandeling en het verbod op discriminatie zijn grondrechten en mensenrechten. Die moeten beschermd en gewaarborgd worden; wanneer schending plaatsvindt, moet er gehandeld worden om die schending ongedaan te maken en er voor te zorgen dat het in de toekomst niet weer gebeurt.

Het BD zet zich met overtuiging in om dit te realiseren en zal dit ook blijven doen.

Dit verslag geeft inzicht in meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling (hoofdstuk 2), de registratie en rapportage daarvan (hoofdstuk 3), activiteiten gericht op voorlichting en bewustwording (hoofdstuk 4), onderzoek en monitoring (hoofdstuk 5) en advies en beleid (hoofdstuk 6).

Een inleidende samenvatting staat in het eerste hoofdstuk.

11. Inleiding en samenvatting

De missie van het bureau is:

het Bureau Discriminatiezaken Kennemerland zet zich in voor een gelijke behandeling van iedereen; artikel 1 van de Grondwet wordt getoetst en bewaakt. Het Bureau Discriminatiezaken is een expertisecentrum dat activiteiten en strategieën ontwikkelt om discriminatie en ongelijke behandeling tegen te gaan en tolerantie te bevorderen.

Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet ligt aan de basis:

Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Vijf kerntaken dragen er zorg voor dat de missie gerealiseerd wordt:

- klachtbehandeling
- registratie
- onderzoek en monitoring
- voorlichting en projecten
- advies en beleid

Het BD blijft het belang van het bestaan van een instelling die zich inzet voor een gelijke behandeling van iedereen onderstrepen.

Ook de landelijke overheid ziet een belangrijke en prominente rol weggelegd voor Anti Discriminatie Bureaus (ADB's) op het gebied van discriminatiebestrijding, het streven naar gelijke behandeling van een ieder die in Nederland verblijft, het bevorderen van integratie en daarmee samenhangend het tegengaan van uitsluiting en radicalisering.

Met het oog op de wetgeving, waarin staat dat gemeentes hun burgers toegang tot een onafhankelijke antidiscriminatievoorziening moeten bieden, werkt het BD samen met de collegabureaus in de provincie Noord-Holland om alle gemeentes regelmatig te informeren over wat de ADB's doen en het belang daarvan, de strekking van de wet en wat de meerwaarde voor de gemeentes is om gebruik te maken van de deskundigheid van de bestaande ADB's.

Maatschappelijke rol

Discriminatie is bij wet verboden. Justitie is uiteraard de instantie die de wet handhaaft, maar ook het BD heeft hier een rol in. Veel mensen voelen zich gediscrimineerd, maar lang niet altijd is er in juridische zin sprake van discriminatie. Ook andersom komt voor: er is sprake van discriminatie, maar door degene die ermee te maken heeft, wordt dit niet als zodanig opgevat. Door te luisteren, uit te leggen en toe te lichten, wijst het BD mensen op hun rechten en plichten of wordt de angel uit een conflict gehaald. Doordat wij zelfstandig en onafhankelijk zijn en preventief en oplossend werken, zijn wij een deskundige en betrouwbare partner en dat is een andere rol dan de politie heeft.

Meldingen

Bij het bureau is het aantal meldingen in 2012 flink gestegen ten opzichte van het aantal in 2011; 158 meldingen in 2011 en 213 meldingen dit jaar. Het lage aantal in 2011 was uitzonderlijk, nu is het aantal weer meer op 'normale' hoogte. In het volgende hoofdstuk

wordt hier nader op ingegaan. Los van het aantal meldingen echter hebben de ADB's een veel bredere functie en daarmee is hun bestaansrecht en noodzaak gewaarborgd.

Het BD hamert er voortdurend op dat het doen van melding zo belangrijk is. Pas als je meldt, gebeurt er iets! Met de signalen kan maatwerk op het gebied van voorlichting, advies en onderzoek ontwikkeld en geleverd worden. Daarnaast draagt het bij aan zelfredzaamheid en zelfvertrouwen van mensen. Zo hebben de verschillende kerntaken een wisselwerking op elkaar en vullen ze elkaar aan.

Preventie

Het BD hecht veel waarde aan het geven van voorlichting. Wij willen ermee bereiken dat mensen meer begrip krijgen voor mensen die anders zijn om wat voor reden dan ook. Dat brengt meestal meer verdraagzaamheid met zich mee en inzicht in het feit dat iedereen wel eens geconfronteerd kan worden met discriminatie, omdat je altijd wel tot een bepaalde groep behoort.

Voorlichting gebeurt vaak in de vorm van gastlessen op scholen, zodat grotere groepen bereikt worden.

In 2012 zijn we op veel basisscholen geweest met de 'vooroordelenkoffer': na een inleiding gaan leerlingen 50 bordjes langs met raadsels, quizzen, plaatjes en stellingen over vooroordelen, pesten en wat raar of gewoon is.

Onderzoek en monitoring

Niet alleen wij, maar ook overheden willen een zo compleet mogelijk inzicht in wat er speelt aan discriminatie. Ongelijke behandeling ontwricht de samenleving zowel op micro- als meso- als macroniveau. Om een overzicht te realiseren, hebben onderzoek en monitoring een onmisbare functie.

De resultaten van onderzoeken dienen op hun beurt als uitgangspunt voor advies, voorlichting en projecten. Gedurende het uitvoeren van het onderzoek, komen ook weer meldingen binnen. De naamsbekendheid van het bureau neemt door het onderzoek toe. Het rapport "Trend of incident" was ook in 2012 een handvat, omdat Haarlem roze stad was en koplopergemeente en het onderwerp seksuele diversiteit daarmee volop in de belangstelling stond.

Het Bureau Discriminatiezaken heeft haar positie in het maatschappelijk middenveld opnieuw versterkt en is gegroeid qua deskundigheid en qua verankering in de maatschappij. Door de keuze voor het themagerichte werken, in 2012 met de discriminatiegronden ras / afkomst en seksuele gerichtheid, zijn concrete doelen gerealiseerd en afspraken gemaakt voor de korte en lange termijn.

Het BD zelf is meer zichtbaar geweest, meer 'het veld ingegaan' en heeft meer van zich laten horen.

Het BD kijkt met een positieve blik op haar werk en activiteiten in het jaar 2012 terug. Voor suggesties en adviezen om zaken te verbeteren, staan wij altijd open.

2. Klachtbehandeling

Eén van de kernactiviteiten van het BD is de behandeling van klachten en meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling. Naast registratie van alle klachten en meldingen is klachtbehandeling zelf een wettelijk vastgelegde taak.

Het BD is een laagdrempelig bureau. Dienstverlening aan mensen die een klacht of melding indienen, is voor hen kosteloos. Het bureau is alle werkdagen geopend en is dan zowel

fysiek als telefonisch bereikbaar. Middels diverse communicatiemiddelen, zoals email, website, app en telefonisch antwoordapparaat kunnen mensen ook buiten kantooruren contact opnemen.

Het BD werkt conform een landelijk vastgesteld klachtenprotocol. De werkwijze is tot stand gekomen na jaren van ervaring; het protocol is leidend en een lidmaatschapsvoorwaarde voor de bureaus die lid zijn van de landelijke branchevereniging. Het BD heeft een eigen verantwoordelijkheid en stelt zich onafhankelijk op; waar mogelijk zal het de klacht of melding onderzoeken. Vervolgens wordt bepaald of de zaak verder in behandeling wordt genomen door vervolgstappen te ondernemen. Wanneer een wederpartij bekend is, dan wordt die aangeschreven met de vraag om zijn of haar visie op de melding: er zitten immers altijd twee kanten aan een verhaal. Hoor en wederhoor is voor het BD van groot belang. Op die manier is een onafhankelijk oordeel over een klacht mogelijk.

In dit hoofdstuk komen de in 2012 binnengekomen klachten en meldingen aan de orde. Het gaat vooral om de cijfers.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van discriminatie in onze regio zijn ook de discriminatiemeldingen bij de politie Kennemerland in deze rapportage meegenomen. We schetsen een beeld van het soort klachten dat is binnengekomen bij het BD, op welke maatschappelijke terreinen deze zich hebben afgespeeld en er wordt gekeken naar ontwikkelingen in de afgelopen drie jaar. Concrete voorbeelden geven inzicht in de variëteit van de meldingen. Naast dit jaarverslag ontvangt elke gemeente in ons werkgebied het overzicht van klachten zoals voorgeschreven door de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) in het format zoals dat verstrekt is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Jaarlijks wordt een landelijke rapportage opgesteld met cijfers van alle Anti Discriminatie Bureaus (ADB's). Deze rapportage komt tot stand door een samenwerking tussen de ADB's en de Universiteit van Utrecht.

Sinds 2009 focust het BD zich gedurende een langere periode op een specifieke discriminatiegrond. In 2012/2013 richten we onze aandacht op ras / afkomst. De specifieke aandacht die hierdoor wordt gegeven aan de betreffende doelgroepen die met discriminatie te maken kunnen krijgen, resulteert niet altijd in een stijging van het aantal klachten over die betreffende discriminatiegrond, maar is wel goed voor de contacten en levert inzicht op in wat er speelt.

Een aantal punten springt in het oog als we kijken naar de cijfers over 2012:

- In januari en februari kwamen naar aanleiding van het zogenoemde Polenmeldpunt van de PVV bij het BD 15 klachten binnen. De meldingen waren zowel van mensen met een Poolse of andere Oost-Europese achtergrond als van mensen van Nederlandse komaf.
- Het aantal klachten bij het BD Kennemerland is gestegen van 158 in 2011 naar 213 klachten in 2012.
- De meeste klachten gaan over rassendiscriminatie. Het relatieve aandeel hiervan is redelijk stabiel. In 2012 kwamen er bij het BD 6 klachten binnen over 'Zwarte Piet is racisme'.
- Het aantal klachten op grond van (homo)seksuele gerichtheid ligt al enkele jaren op circa 10 per jaar, maar is in 2012 flink gestegen naar 29.

- Meldingen op grond van geslacht zijn gedaald, hoewel bij het College voor de Rechten van de Mens (voorheen Commissie Gelijke Behandeling) wel veel zaken daarover spelen.
- Het komt minder vaak dan in voorgaande jaren voor dat mensen gediscrimineerd worden op grond van leeftijd of godsdienst.
- Discriminatieklachten die zich afspelen op de arbeidsmarkt vormen al jaren de grootste categorie. Na de arbeidsmarkt spelen de meeste zaken zich af in de openbare ruimte en in de eigen woonomgeving (buurt/wijk).
- De categorie sport / recreatie is gestegen. Het BD denkt niet dat dit is veroorzaakt door de toegenomen aandacht voor respect in het voetbal.
- Als we het aantal discriminatieklachten relateren aan de bevolkingsomvang staan de gemeentes Zandvoort en Haarlem bovenaan. Ook de gemeentes Haarlemmermeer en Beverwijk scoren hoog.

Meer klachten in 2012

In 2012 registreerde het Bureau Discriminatiezaken 213 klachten over ongelijke behandeling, belediging en discriminatie. Dat zijn er beduidend meer dan in 2011; er kwamen in dat jaar 158 klachten binnen.

Een belangrijke oorzaak van die substantiële daling in 2011, was dat het aantal klachten dat in 2011 via de politie is binnengekomen, een stuk lager was.

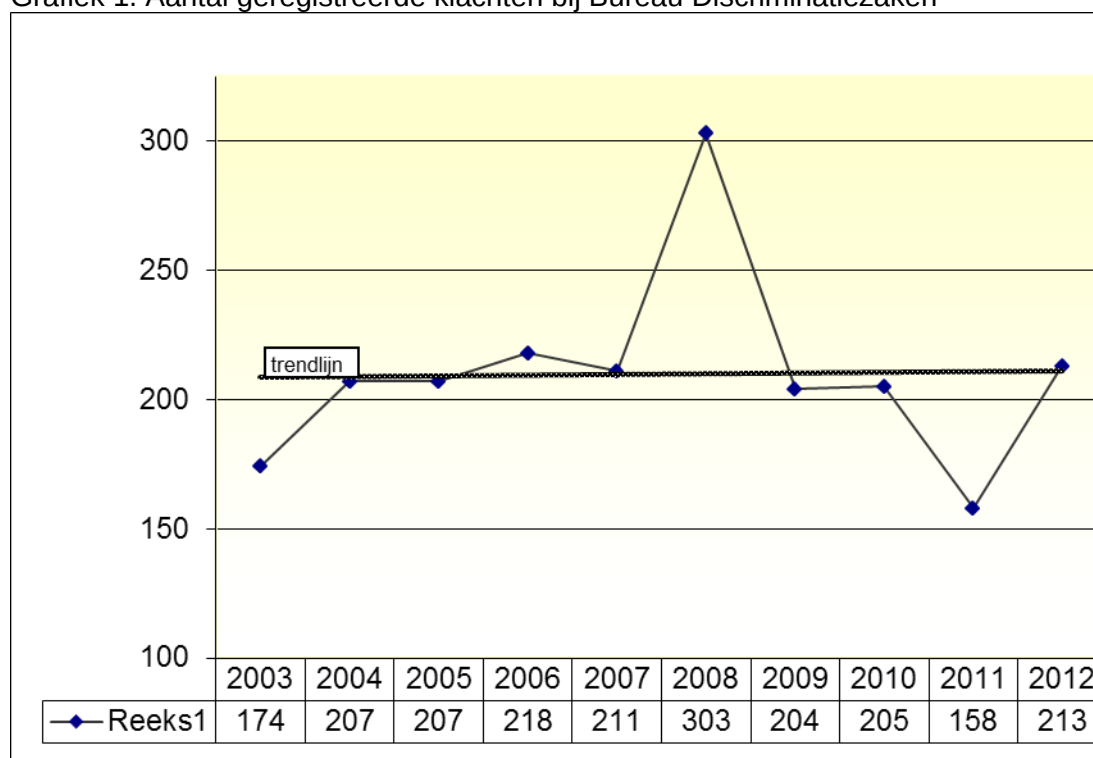
In 2012 zit het aantal meldingen over het geheel genomen weer op een min of meer normaal niveau. Landelijk gezien is het aantal binnengekomen klachten wisselend: het ene bureau heeft een kleine tot grote daling; het andere een stijging.

Wij blijven benadrukken dat 70% van de mensen die discriminatie meemaakt dit niet meldt en dat de gemelde klachten geen reëel beeld geven van de werkelijkheid. Het aantal meldingen bij het BD is slechts een fractie van het werkelijke aantal discriminatie-incidenten in Kennemerland¹. In 2012 hebben we een nieuw trendrapport geschreven en gepubliceerd, waarin trends en analyses van de klachtencijfers over de jaren 2007 tot en met 2011 beschreven staan.

Het gemiddeld aantal geregistreerde klachten lag de afgelopen tien jaar op 210. Daar zitten we nu dus net iets boven.

¹ Dit wordt onderbouwd door het onderzoek *Discriminatieklimaat in Noord-Holland* (2008): in Kennemerland zei 12% van de volwassen inwoners in het afgelopen jaar tenminste één keer te zijn gediscrimineerd.

Grafiek 1. Aantal geregistreerde klachten bij Bureau Discriminatiezaken

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

N.B. De lijn die tussen de gegevensreeks doorloopt is een trendlijn. Een trendlijn geeft een richting (dalend of stijgend) aan waarin zich iets ontwikkelt. Deze trendlijn is lineair, d.w.z. hij zoekt het midden van alle waarden.

Klachten naar discriminatiegrond

In artikel 1 van de Grondwet, het Wetboek van Strafrecht en de Algemene Wet Gelijke Behandeling staan verschillende gronden waarop gediscrimineerd kan worden.

Het BD onderscheidt in de registratie² de volgende discriminatiegronden: afkomst/kleur/ras, godsdienst, levensovertuiging, politieke overtuiging, nationaliteit, geslacht, seksuele gerichtheid, leeftijd, handicap/chronische ziekte, burgerlijke staat, arbeidsduur / arbeidscontract en niet wettelijke gronden.

Soms is er per klacht sprake van meer discriminatiegronden. Daarom is het aantal gronden in 2012 met 217 hoger dan het aantal klachten (213).

De meeste klachten betreffen van oudsher rassendiscriminatie. Het relatieve aandeel hiervan is tamelijk stabiel. In november en december kreeg het BD 6 meldingen binnen over het "racistische karakter van het Sinterklaasfeest en de rol van Zwarte Piet". Dit kwam voort uit een landelijke actie van enkele zwarte kunstenaars. Ook in 2011 kwam hier ineens een aantal klachten over (7), terwijl in de jaren daarvoor alleen vragen werden gesteld. Er is inmiddels een landelijke lobby opgezet die in de Tweede Kamer en bij de Verenigde Naties aandacht vraagt voor de actie 'Zwarte Piet is racisme' en er wordt een link gelegd naar de slavernij.

De cijfers met betrekking tot discriminatie op grond van godsdienst fluctueren de laatste jaren behoorlijk. Het aantal klachten is in 2012 absoluut gezien gelijk gebleven ten opzichte van het jaar ervoor, maar relatief gezien gedaald, ook vergeleken met voorgaande jaren.

² In een landelijk registratiesysteem dat alle Anti Discriminatie Bureaus gebruiken.

De meeste klachten in 2012 gingen over discriminatie van moslims. Klachten op grond van godsdienst zijn evenredig verdeeld over alle maatschappelijke terreinen; het speelt zich dus bijvoorbeeld niet alleen af op de arbeidsmarkt of in de openbare ruimte.

Seksuele gerichtheid is veel genoemd het afgelopen als grond waarop gediscrimineerd is. Relatief gezien is er een stijging van 7%. Het feit dat Haarlem roze stad en koplopergemeente was, is daar niet geheel als oorzaak voor aan te wijzen, want de melders wonen gespreid over de regio. Het BD is actief geweest met onderzoek, dus wellicht is de grotere bekendheid van het BD en het gevoel van urgentie om te melden, de oorzaak van de stijging.

De meeste incidenten gericht tegen homoseksuele mannen en vrouwen in Kennemerland vinden plaats in de eigen woonomgeving en in de openbare ruimte.

Ook het aantal klachten over leeftijdsdiscriminatie fluctueert. Deze klachten betreffen meestal de arbeidsmarkt: in 2012 speelt 80% van de leeftijdsklachten zich daar af. De Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd is overigens alleen van toepassing op het terrein van de arbeid en het beroepsonderwijs.

Tabel 1. Klachten naar discriminatiegrond

Gronden	2010	%	2011	%	2012	%
Ras/afkomst/kleur (1)	124	57%	94	57%	118	54%
Leeftijd	15	7%	19	12%	18	8%
Godsdienst	19	9%	11	7%	11	5%
Geslacht	15	7%	11	7%	9	4%
Seksuele gerichtheid	9	4%	10	6%	29	13%
Handicap/chronische ziekte	14	7%	9	6%	14	6,5%
Nationaliteit	5	2%	4	1%	6	3%
Politieke overtuiging	2	1%	2	1%	1	0,5%
Burgerlijke staat	0	0%	0	0%	1	0,5%
Levensovertuiging	0	0%	0	0%	0	0%
Arbeidsduur/arbeidscontract	0	0%	0	0%	2	1%
Niet wettelijke gronden	13	6%	5	3%	8	4%
Totaal	216	100%	165	100%	217	99,5%

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

(1) inclusief antisemitisme

Een klacht kan qua grond meer categorieën beslaan, daarom is het aantal hoger dan het aantal klachten.

Klachten naar maatschappelijk terrein

Discriminatie kan zich op verschillende plekken in de maatschappij voordoen. In tabel 2. zijn de klachten uitgesplitst naar maatschappelijk terrein.

Tabel 2. Klachten naar maatschappelijk terrein

	2010	%	2011	%	2012	%
Arbeidsmarkt	47	23%	46	29%	47	22%
Openbare ruimte	33	16%	34	22%	32	15%
Buurt/wijk	45	22%	13	8%	23	11%
Commerciële dienstverlening	14	7%	12	8%	16	7,5%
Onderwijs	15	7%	11	7%	16	7,5%
Politie / Vreemdelingendienst / OM	6	3%	12	8%	14	6,5%
Media en reclame	6	3%	7	4%	9	4%
Sport en recreatie	3	1%	6	4%	11	5%

Publieke en politieke opinie	5	2%	5	3%	20	9,5%
Collectieve voorzieningen	17	8%	4	3%	9	4%
Horeca	5	2%	4	3%	4	2%
Huisvesting	4	2%	2	1%	4	2%
Privé-sfeer	2	1%	1	1%	5	2,5%
Justitie / Justitiële inrichtingen	0	0%	0	0%	1	0,5%
Overig	3	1%	1	1%	2	1%
Totaal	205	100%	158	100%	213	100%

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Arbeidsmarkt

Discriminatieklachten die zich afspelen op de arbeidsmarkt worden het meest gemeld. De meeste klachten over de arbeidsmarkt gaan over werving en selectie. Maar op de werkvloer zelf komen ook regelmatig discriminatie-incidenten voor. Daarnaast wordt gemeld over arbeidsvoorwaarden, uitstroom en doorstroom en beloning.

Regelmatig krijgen we meldingen van mensen die ouder dan 50 jaar zijn en geen baan kunnen vinden. Dit is een landelijk probleem, dat ook bekend is bij de overheid en de sociale partners.

Op de werkvloer worden mensen beledigd, uitgescholden of buitengesloten door collega's of klanten.

Hieronder volgt een voorbeeld van een discriminatiemelding op het terrein van de arbeidsmarkt.

Studenten gevraagd

Een supermarktketen vroeg in personeelsadvertenties naar scholieren en studenten voor de functie van 'hulpkracht'. Het BD heeft het hoofdkantoor aangeschreven want de doelgroep waarop de supermarkt zich richtte, zijn jongeren. Het is verboden om onderscheid op leeftijd te maken bij werving en selectie op de arbeidsmarkt en dit is een vorm van indirect onderscheid. Er wordt immers geen specifieke leeftijd genoemd. Het hoofdkantoor zag de overtreding van de wet in en zegde toe de advertenties voortaan neutraal te houden.

Openbare ruimte

Het absolute aantal klachten over incidenten in de openbare ruimte is al een paar jaar redelijk stabiel.

Meldingen over de openbare ruimte betreffen voor het merendeel rassendiscriminatie. Ook bekladdingen vallen onder openbare ruimte, maar daar waren in 2012 bijzonder weinig meldingen over.

Buurt/wijk

Het toegenomen aantal klachten dat zich afspeelt in de eigen buurt of wijk komt deels via de politiecijfers dit jaar. Veel aangiften en meldingen bij de politie betreffen dit maatschappelijk terrein.

In 2011 lag het aantal klachten dat zich afspeelde op het terrein van buurt/wijk laag vanwege onvolledige politiedata door een falend registratiesysteem van de politie. In 2012 ging dit aantal weer meer richting het normale niveau. In de eigen buurt of wijk gaat het vooral om rassendiscriminatie en (homo)seksuele gerichtheid.

Commerciële dienstverlening

Het absolute aantal klachten over de commerciële dienstverlening is gestegen, maar het relatieve aandeel is stabiel. Het gaat hierbij vaak om rassendiscriminatie of discriminatie op grond van handicap en chronische ziekte.

Hieronder volgen twee voorbeelden van klachten die zich afspeelden op het terrein van commerciële dienstverlening.

Vrolijke ballonnen?

Een bedrijf bedrukt ballonnen en verkoopt die. Op de website van het bedrijf staan voorbeelden van de verschillende bedrukkingen. Iemand ziet dat en schrikt, want de bedrukkingen zijn stereotyperend voor bepaalde bevolkingsgroepen. Een aantal is discriminerend volgens de wet. Het BD schrijft het bedrijf aan, dat boos en verontwaardigd reageert. Ze zullen de discriminerende bedrukkingen uit de productie halen, maar de beledigende teksten en tekeningen handhaven ze. Wij vragen ons af wie dergelijke ballonnen zal kopen...

Fijn dat u met ons vliegt

We hebben een aantal meldingen ontvangen van mensen met een beperking die beledigend en vernederend behandeld werden door vliegmaatschappijen. Zo verzoekt een mevrouw met een rolstoel een maand voor haar vliegdatum om assistentie bij een aantal handelingen. Er wordt zeer terughoudend gereageerd en ze moet talloze medische verklaringen overleggen. Ze vindt dat erg ver gaan en vraagt het BD om advies. De wetgeving inzake gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte is echter nog niet van toepassing op het aanbieden van goederen en diensten. Juridisch heeft de vrouw geen stok om mee te slaan, maar klantvriendelijk is het allerminst.

Onderwijs

In het onderwijs zien en horen we van bijzondere scholen dat zij niet precies weten hoeveel ruimte ze hebben om hun eigen grondslag te bewaren of te bewaken. Er zit hier een frictie tussen de Grondwet-artikelen vrijheid van onderwijs en vrijheid van godsdienst. We hebben daarom een factsheet gemaakt en aan alle scholen in de regio toegestuurd. Zaken die spelen in het onderwijs gingen in 2012 vooral over toelating tot een opleiding vanwege diverse gronden en over bejegening. Daarbij gaat het om relaties tussen leerlingen onderling en tussen docenten en leerlingen.

Politie: Douane en Koninklijke Marechaussee

De politiekklachten hadden voorheen vooral betrekking op de 100% controles op Schiphol. In 2012 echter zijn daar veel minder klachten over binnengekomen. Het aantal schommelde altijd al, maar dit is toch opvallend. Het BD heeft geen verklaring voor de fluctuaties.

Publieke en politieke opinie

In 2012 lanceerde de Partij voor de Vrijheid (PVV) een digitaal meldpunt waarop burgers hun ergernissen en irritaties over Midden- en Oost-Europeanen konden ventileren. De PVV zei dat dit tijdelijke meldpunt binnen korte tijd overstelpt werd met reacties. Het meldpunt ging er van uit dat Midden- en Oost-Europeanen ("MOE landers") alleen maar overlast veroorzaken en banen inpikken. Een rapportage over de aard en omvang van de meldingen is nooit verschenen. Het BD kreeg veel meldingen van mensen die zich gediscrimineerd voelden en van mensen die het verschrikkelijk vonden dat een dergelijk meldpunt op was gezet en daardoor bijdroeg aan polarisatie. Zowel mensen van Midden- en Oost-Europese afkomst deden melding, als mensen van Nederlandse komaf, die de PVV te ver vonden gaan en een soort schaamte voelden. Er waren ook meldingen van mensen die zich konden inleven in de positie van de MOE landers. Alle ADB's in het land kregen dergelijke meldingen en gezamenlijk is daarom getoetst of het meldpunt op grond van discriminatie uit de lucht moest worden gehaald en is een reactie geformuleerd.

Het aantal meldingen op het terrein van publieke en politieke opinie schommelde jaren rond de 5, maar door de klachten over het meldpunt steeg deze categorie naar 20.

Er kwamen in het hele land ook petitie binnen met handtekeningen via een Poolse werknemersunie; in Kennemerland leverde dat 77 handtekeningen op.

Sport en recreatie

Op dit terrein is absoluut gezien een behoorlijke stijging te zien. Al sinds vorig jaar stijgt deze categorie ook relatief. Er is meer aandacht voor respect, met name in het voetbal, en er wordt meer op gelet. Toch denkt het BD niet dat dit de reden voor de stijging in het aantal meldingen is. De reden kan zijn dat er meer gemeld wordt, waar discriminerend schelden bijvoorbeeld altijd al gebeurt.

Aard van de klachten

De wijze waarop discriminatie geuit wordt noemen we de aard van de discriminatie. Vijandige bejegening omvat vooral scheldpartijen en bekladdingen. Omstreden behandeling gaat over anders behandelen en uitsluiten. Mensen worden belemmerd of uitgesloten van toegang tot diensten, voorzieningen en betrekkingen. Denk hierbij aan een opleiding of een dienstbetrekking, maar ook weigering van toegang tot discotheken behoort hiertoe. Vijandige bejegening en omstreden behandeling zijn van oudsher de categorieën waar het meest op wordt geregistreerd. Er is een flinke stijging van meldingen waarbij bedreiging in het spel is.

Tabel 4. Aard van de klachten (absolute aantallen)

	2010	2011	2012
Vijandige bejegening	125	78	118
Omstreden behandeling	75	72	83
Geweld / Mishandeling	10	6	6
Bedreiging	5	5	11
Vernieling	2	2	4
Overig	4	2	2
Totaal	221	165	224

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Een klacht kan qua aard meer categorieën beslaan, daarom is het aantal hoger dan het aantal klachten.

Klachten per gemeente

De woonplaats van de melder is bepalend voor welk Anti Discriminatie Bureau (ADB) de klacht in behandeling neemt, dat is een landelijke afspraak tussen ADB's. Uitzondering hierop vormen de 100% controles op Schiphol. Deze zaken worden meestal doorgegeven aan BD Kennemerland ter behandeling, ongeacht de woonplaats van de melder.

De verdeling van de cijfers is anders als we uitgaan van de gemeente waar het incident plaatsvindt dan wanneer we woonplaats van de melder als uitgangspunt nemen. Zie tabellen 5 en 6.

Tabel 5. Klachten van burgers op basis van woonplaats melder (absolute aantallen)

	2010	2011	2012
Haarlem	88	57	76
Haarlemmermeer	43	24	60
Velsen	12	18	21
Beverwijk	12	9	18
Zandvoort	9	5	9
Heemskerk	14	5	4
Heemstede	4	5	8

Bloemendaal	1	2	3
Uitgeest	2	1	1
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	2	1	0
Woonplaats buiten Kennemerland (m.n. Schiphol-klachten)	16	25	
Onbekend	1	6	-
Totaal	205	158	200

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Tabel 6. Incidenten in de gemeente op basis van plaats voorval (absolute aantallen)

	2010	2011	2012
Haarlem	80	53	80
Haarlemmermeer	50	43	66
Velsen	12	19	21
Beverwijk	16	9	18
Zandvoort	11	8	9
Heemskerk	15	5	4
Heemstede	3	5	8
Bloemendaal	3	3	5
Uitgeest	2	1	1
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	4	1	1
Buiten Kennemerland	0	10	-
Overig/niet bekend	7	1	-
Totaal	203	158	213

Bron: klachtenregistratie, Bureau Discriminatiezaken Kennemerland

Klachten per 10.000 inwoners per gemeente

De meeste klachten komen uit Haarlem en Haarlemmermeer. Velsen komt op een derde plaats. Als we het aantal klachten omrekenen naar het aantal inwoners per gemeente is de uitkomst echter anders. Gerelateerd aan de bevolkingsomvang wordt de lijst aangevoerd door Zandvoort en Haarlem. Ook de gemeentes Haarlemmermeer en Beverwijk scoren hoog. Vorig jaar stond daar Velsen bij, in plaats van Beverwijk

Tabel 7. Klachten per 10.000 inwoners (plaats voorval) per gemeente

	Aantal inwoners per 1/1/2012 Afgerond	Aantal klachten per 10.000 inwoners
Zandvoort	17.000	5,3
Haarlem	151.000	5,3
Haarlemmermeer	143.000	4,6
Velsen	67.000	3,1
Beverwijk	39.000	4,6
Heemstede	26.000	3
Haarlemmerliede/Spaarnwoude	5.400	1,8
Bloemendaal	22.000	2,3
Heemskerk	39.000	1
Uitgeest	13.000	0,8

Klachtbehandeling: de rol van Bureau Discriminatiezaken

Alle discriminatieklachten en -meldingen uit de regio Kennemerland nemen we op in ons registratiesysteem. Samen met de meldingen over discriminatie die bij de politie binnenkomen, geeft dat een regionaal beeld van aard en omvang van ervaren discriminatie. In een deel van de gevallen blijft het bij registratie. Dit betreft klachten die via de politie binnenkomen en niet worden doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie of die om wat voor reden dan ook niet verder in behandeling genomen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat de melder geen klachttraject wenst.

Tijdens een intakegesprek wordt samen met de melder bekeken wat er precies is gebeurd en of mogelijk sprake is van discriminatie. Ook kijken we naar de omstandigheden: bijvoorbeeld of er getuigen zijn, of iemand handelt vanuit een bedrijf of op eigen initiatief. Vervolgens geven wij advies over de mogelijkheden om de klacht aan te pakken en hoe wij als bureau hierbij ondersteuning kunnen bieden.

Welke stappen genomen kunnen worden hangt af van waar de klacht over gaat, de wensen en verwachtingen van de melder en van de juridische mogelijkheden.

Het BD past bij klachten hoor en wederhoor toe. Dit houdt in dat de persoon of organisatie die mogelijk gediscrimineerd heeft, ook de kans krijgt zijn of haar verhaal te vertellen. Er zitten tenslotte meestal twee kanten aan een verhaal. Vervolgens, mocht dit geen oplossing bieden, zijn verdere stappen mogelijk. Bijvoorbeeld bemiddeling, het starten van een klachtenprocedure, het doen van nader onderzoek, of het in gang zetten van een juridische procedure.

Wanneer een persoon aangifte wil doen bij de politie kan het BD begeleiding bieden.

Hetzelfde geldt voor een procedure bij het College voor de Rechten van de Mens (voorheen Commissie Gelijke Behandeling) of de Nationale Ombudsman.

Bij bekladdingen wordt contact opgenomen met de gemeente waar de bekladding is aangebracht; die zorgt voor verwijdering van de bekladding.

Regionaal Discriminatie Overleg

Conform de Aanwijzing discriminatie die is opgesteld door het College van Procureurs Generaal vindt minimaal tweemaal per jaar een overleg plaats tussen de partners die zich in een politieregio met bestrijding van discriminatie bezighouden. Dat zijn politie, Openbaar Ministerie, gemeentes en het Anti Discriminatie Bureau. Dit overleg gaat over zaken die bij de politie zijn binnengekomen, over structurele ontwikkelingen en actualiteiten. In Kennemerland is het BD de trekker van het RDO.

Financieel jaaroverzicht

Subsidieverordeningen van gemeentes vereisen dat verantwoording wordt afgelegd over toegekende subsidies. Het BD doet de boekhouding en een accountant stelt de jaarrekening op. Elke gemeente ontvangt de jaarrekening waarop een accountantscontrole is toegepast.

33. Registratie

Eén van de kernactiviteiten van het BD is de behandeling van klachten en meldingen inzake discriminatie en ongelijke behandeling. Ook de registratie van alle klachten en meldingen is een kerntaak; beide taken zijn in de wet opgenomen als een verplichting waarin gemeentes moeten voorzien en hangen nauw met elkaar samen. Mede vanwege internationale verplichtingen, moet de landelijke overheid rapportages inzake discriminatiecijfers leveren. Alle gemeentes in Kennemerland ontvangen een overzicht van de discriminatieklachten ingediend bij het BD door de eigen inwoners en van incidenten die binnen een gemeente hebben plaatsgevonden.

De registratie gebeurt in een database van waaruit diverse rapportages zijn te maken. De rapportage met landelijke cijfers is ook gebaseerd op dit systeem. Met ingang van 2012 is een nieuw systeem in gebruik genomen, dat alle ADB's hanteren.

Monitoring zaken bij politie

Het BD neemt deel aan het Regionaal Discriminatie Overleg met politie en OM. Het zaaksoverzicht dat daar ter sprake komt, vormt voor het BD regelmatig aanleiding om bij de politie en het OM te informeren hoe de stand van zaken met betrekking tot een aantal incidenten is. Voor het BD heeft discriminatie top-prioriteit, maar bij de politie is dat niet het geval en dan is de frequentie van het RDO te laag.

Daarnaast blijkt dat de politie niet altijd bereid is aangifte van discriminatie op te nemen van burgers. Wanneer die burgers zich tot het BD wenden en wij de politie aanspreken op de onterechte weigering (politie is verplicht om aangiftes van discriminatie op te nemen), dan is aangifte wel mogelijk.

We willen de politie scherp houden en besteden daarom tijd aan het monitoren van zaken bij de politie. In 2011 en 2012 hebben wij een aantal teams van de politie daartoe trainingen gegeven. Daarbij is verteld over wetgeving, over de Aanwijzing discriminatie, over beeldvorming en zijn diverse casus behandeld.

In het voorgaande hoofdstuk, klachtbehandeling, staan de cijfers gespecificeerd en zijn deze toegelicht. Als bijlage bij dit verslag is een tabel opgenomen met rechte tellingen per gemeente.

4. Voorlichting en projecten

Zoals al eerder en vaker gemeld, hecht het Bureau Discriminatiezaken veel waarde aan preventie.

Dit komt tot uiting in de uren die besteed worden aan het geven van voorlichting, trainingen en workshops en het organiseren van projecten. Deze activiteiten richten zich op het vergroten van begrip en kennis, waardoor meestal tolerantie toeneemt en discriminatie afneemt. Ervaring heeft geleerd dat wanneer mensen elkaar kennen, ze de verschillen gewoon gaan vinden en daar geen punt meer van maken. De begrippen 'raar' of 'gewoon' worden relatief en uitsluiting vanwege anders zijn wordt als onwenselijk gezien.

Scholen, bedrijven en instellingen worden geconfronteerd met situaties waarin ze niet weten hoe te handelen: of het nu gaat om conflicten tussen groepen van verschillende afkomst of om polarisatie, pesten of onbegrip. Het BD biedt inzicht, kennis en methodieken die leiden tot mogelijke oplossingen om dergelijke situaties het hoofd te bieden.

Een deel van onze rol is gericht op het voorkómen van discriminatie door mensen bewust te maken van anders zijn en begrip daarvoor te realiseren. Nuances aanbrengen in discussies en meningen hoort hier bij.

In het werkplan van het BD is de kerntaak voorlichting en projecten onderverdeeld in zes categorieën. Hieronder volgt een greep uit hetgeen in 2012 is gedaan per categorie.

Voorlichting op scholen (docenten – leerlingen)

Alle (meer dan 300) scholen in de regio, zowel voor basis- als voor voortgezet onderwijs, krijgen jaarlijks een brief van het BD met daarbij mogelijkheden voor gastlessen en projecten en een summier overzicht van de materialen die het BD inzet bij lessen en trainingen die niet alleen voor leerlingen, maar ook voor docenten kunnen zijn.

Veelvuldig is de vooroordelenkoffer ingezet op basisscholen: we hebben de les met de vooroordelenkoffer 58 maal gegeven. Kinderen krijgen stellingen, puzzels, quizzen en tekeningen voorgelegd waarop ze een mening moeten geven waardoor ze zich realiseren dat niet alles is zoals het op het eerste gezicht lijkt en dat er andere invalshoeken zijn om dingen te bekijken. Dit slaat goed aan. Dankzij een subsidie van het Bosselaar Fonds kan de koffer vaak achtergelaten worden op de school, zodat docenten bij een nieuwe groep 7 of 8 het materiaal kunnen gebruiken om zelf daarmee lessen te geven.

Het Haarlem College, een grote VMBO school in Haarlem, heeft ons opnieuw voor diverse trainingen gevraagd. Zo hebben we alle 11 eerste klassen gastlessen gegeven in het kader van een pestproject en aan alle 14 derde klassen gastlessen over homoseksualiteit, in samenwerking met het COC.

In een bijlage achter in dit verslag is een overzicht van alle voorlichtingen en trainingen op scholen te zien.

Publieksvoorlichting

Over haar activiteiten en projecten verspreidt het BD persberichten. Meestal worden berichten, al dan niet aangepast, geplaatst.

Het BD is jaarlijks aanwezig op de beursvloeren van Haarlem, Haarlemmermeer en de IJmond. Op de beursvloer ontmoeten bedrijven en maatschappelijke organisaties elkaar en zij kunnen daar diensten ruilen. De beursvloer vergemakkelijkt het om het lastige onderwerp discriminatie bespreekbaar te maken bij bedrijven en om ons op een positieve manier te presenteren. Het BD biedt advies over discriminatoire incidenten op de werkvloer aan en vraagt een hangplek voor Fien: een roulerende expositie over de emoties die ontstaan wanneer iemand gediscrimineerd wordt. De expositie "Fien is ..." heeft in 2012 onder meer in wijkcentra in Beverwijk en Heemskerk gehangen, op een school in Haarlem, in het Noord-Hollands Archief tijdens de stripdagen en bij Rodi Media in IJmuiden.

Voorlichting – advies aan burgers, instellingen, bedrijven

Scholen stelden ons regelmatig vragen over wat zij wel en niet aan regels mogen stellen wat betreft kleding of andere uitingen en gedragingen. Het BD heeft een studente dit laten onderzoeken en heeft aan de hand daarvan een factsheet geschreven: "Botsende rechten in het onderwijs". Het bijzonder onderwijs heeft vrij ruime mogelijkheden om voorschriften vast te stellen om haar bijzondere grondslag te waarborgen. Het factsheet biedt praktische voorbeelden en handvatten; alle scholen in de regio hebben dit document ontvangen.

Steeds vaker wordt het BD benaderd om trainingen op maat te geven aan specifieke groepen, zoals politie en gedetineerden. Politiebureaus hebben baliemedewerkers: zij hebben de eerste contacten met burgers. Het BD traint hen en daarbij gaat het over wetgeving, beeldvorming en associaties, wat het BD is en wat de verschillen in werkwijze zijn tussen politie en BD. Aangezien lang niet alle (gevoelde) discriminatie strafrechtelijk is aan te pakken, is het goed als mensen doorverwezen worden naar het BD en de baliemedewerkers bij de politie daarvan op de hoogte zijn.

In 2012 werden ook weer trainingen gegeven aan gedetineerden die binnenkort vrij komen en hun plek in de maatschappij moeten hervinden. Zij worden geconfronteerd met negatieve beeldvorming, maar hebben zelf ook vooroordelen. Hierdoor ontstaan interessante discussies, vooral over homoseksualiteit en dit vergroot het inzicht in het belang van respect voor anderen, maar ook over identiteit.

Informatieverzoeken

In 2012 zijn 61 informatieverzoeken bij het bureau binnengekomen. Deze worden apart geregistreerd. De verzoeken variëren van het geven van een inhoudelijke reactie aan de media op actuele kwesties zoals de jaarcijfers inzake de klachten tot vragen over het al dan niet terecht verbieden van het spreken van de moedertaal op het werk tot de vraag of een gemeente een maximumleeftijd mag stellen aan het verlenen van een starterslening. De ene vraag vergt meer zoekwerk dan de andere en hetzelfde geldt voor beantwoording. Soms zijn informatieverzoeken een filter voor de klachtbehandeling, namelijk als mensen informeren naar eventuele strafbaarheid van uitspraken of gedragingen.

Projecten

Haarlem Roze Stad

In 2012 was Haarlem roze gekleurd. Gedurende het hele jaar vonden activiteiten plaats om de positie van LHBT's (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders) in kaart te brengen, de acceptatie van homoseksualiteit te vergroten en om feest te vieren, zoals op Roze Zaterdag. Het BD heeft in een aantal activiteiten geparticipeerd. Zo zaten we in de begeleidingsgroep van een onderzoek naar LHBT allochtone en autochtone jongeren en organiseerden we de presentatie van dat onderzoek; hebben we samen met de stichting Haarlem Roze Stad een expositie over transgenders georganiseerd; presenteerden we gezamenlijk de première van de documentaire "I am gay and muslim" en werkten we mee aan een roze stripexpositie met lesmateriaal. Het BD rapport "Trend of incident?" over vijandigheid jegens LHBT's is veelvuldig aangehaald om de positie van LHBT's te duiden en om daar aandacht voor te vragen.

Koploper

De gemeente Haarlem heeft zich bij het Ministerie van VWS aangemeld als koploper. Dit houdt in dat gedurende drie jaar, ic. 2012-2014, rijksmiddelen beschikbaar worden gesteld om activiteiten te ontplooiën die gericht zijn op sociale acceptatie van homoseksualiteit. Met het COC Kennemerland, Gay Haarlem en de stichting Haarlem Roze Stad vormt het BD de projectgroep die plannen maakt en uitvoert. Een groot deel van de activiteiten is gericht op voorlichting.

Coming Out Dag

Ook weer in het kader van het vergroten van sociale acceptatie van LHBT's, heeft het BD met het COC Kennemerland een bijeenkomst op de nationale coming out dag georganiseerd, in Velsen ditmaal. Het thema was regenbooggezinnen: dat zijn gezinnen met bijvoorbeeld twee moeders of twee vaders. Sprekers vertelden over de juridische kanten van adoptie en over de zoektocht van vrouwen naar mannen die hen zwanger wilden maken, er was een kinderprogramma en een tentoonstelling. Het was een bijzonder leuk en interessant programma.

Debatten en Bijeenkomsten

Integratie is nog steeds een onderwerp dat de gemoederen bezig houdt en dat veel discussie oplevert. Het BD heeft twee debatten georganiseerd die gingen over integratie: eenmaal vanuit het gezichtspunt van allochtone Nederlanders ("Je wordt nooit een Nederlander") en eenmaal vanuit het gezichtspunt van autochtone Nederlanders ("Vreemde in eigen land"). Sprekers hielden inleidingen en vervolgens gingen mensen met elkaar in gesprek. Conclusie voor het Bureau Discriminatiezaken is dat de beeldvorming van de ene groep over de andere groep niet altijd juist is en dat het BD een rol heeft in het wegnemen van vooroordelen. Dit is een lastig en lang traject waar overigens de hele samenleving een bijdrage aan kan leveren.

Uit het tweede debat kwam onder meer naar voren dat veel Marokkaanse Nederlanders een sterk gevoel van Nederlands zijn hebben, maar niet als Nederlander worden aangesproken. Gevolg: als anderen jou alleen zien als Marokkaan dan ga je je Marokkaans voelen en je als zodanig gedragen. Vier aanwezige jonge jongens met Marokkaanse 'roots' vertelden dat zij uiteindelijk goed om kunnen gaan met de druk die ze van verschillende kanten voelen.

Zowel op 8 maart, vrouwendag, als op 21 maart, de dag tegen racisme, was het BD aanwezig bij bijeenkomsten in respectievelijk Heemskerk en Haarlem en leverde daar een bijdrage in de vorm van workshops.

Provinciale conferentie

Eind november vond een provinciale conferentie plaats over seksuele diversiteit. Het BD had het voortouw in de organisatie en de invulling. De inhoud was gericht op gemeentes en maatschappelijke organisaties en wat zij kunnen doen om beleid te maken en uit te voeren om seksuele diversiteit op de agenda te zetten en het onderwerp bespreekbaar en geaccepteerd te maken. Het beleid spitste zich op vier terreinen toe: gemeentes, sport, migrantengroepen en onderwijs. De conferentie was inhoudelijk goed en werd gewaardeerd door de vele bezoekers die alle terreinen vertegenwoordigden.

Ook werd een verklaring gelijke behandeling in de sport getekend door sportverenigingen, sporters en andere invloedrijke belanghebbenden in de sportwereld.

Website

De website wordt regelmatig geactualiseerd met nieuws en berichten. Er is veel bruikbare informatie te downloaden, vooral voor docenten. De eigen activiteiten van het bureau worden ook op de website gezet, geïllustreerd met foto's en ander beeldmateriaal. De website is hiernaast een communicatiemogelijkheid naar het BD toe, waarvan iedereen via internet op de tijd die hem of haar schikt, gebruik kan maken. Steeds vaker worden meldingen via het klachtformulier op de BD site ingestuurd.

Eind 2012 zijn de eerste stappen gezet in de wereld van sociale media. Een groep studenten van de School voor Journalistiek in Utrecht, heeft onderzoek gedaan en advies uitgebracht of de inzet van sociale media een bijdrage kan leveren aan het vergroten van de naams- en taakbekendheid van het BD. Het antwoord was ja en het advies ging daarom ook in op welke sociale media van belang kunnen zijn en hoe die in te zetten. In 2013 is begonnen aan het gebruik van Facebook, Twitter en LinkedIn.

5.5. Onderzoek en monitoring

Onderzoek en monitoring is voor het BD een belangrijke kerntaak. Het geeft onderbouwd inzicht in wat er speelt, los van de meldingen, en gegevens kunnen beter geduid worden. Het zorgt daarbij ook voor kennis- en deskundigheidsbevordering bij de BD medewerkers.

Onderzoek naar diverse gronden en terreinen

Ras/afkomst en seksuele gerichtheid

Het jaar 2012 stond in de praktijk in het teken van twee discriminatiegronden die in het kader van het themajaar speciale aandacht kregen: ras / afkomst en seksuele gerichtheid, omdat Haarlem roze stad was.

Monitoring klachten en Trendrapport

Niet alleen het BD zelf, maar ook de landelijke en lokale overheden willen graag weten wat er speelt aan discriminatie, over welke gronden en op welke terreinen het gebeurt.

Discriminatie heeft een negatieve invloed op sociale cohesie en kan een ontwrichtende werking hebben op verschillende niveaus in de samenleving. Diverse onderzoeken hebben dit aangetoond. Aangezien discriminatie onze 'core business' is, moeten wij dat inzicht bieden. Daartoe maken we analyses van de cijfers die binnenkomen. Trends en ontwikkelingen op regionaal niveau worden, met behulp van het registratieprogramma, in kaart gebracht en ook zijn vergelijkingen met andere regio's mogelijk.

Het BD blijft via diverse instanties goed op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot radicalisering, zowel van extreem rechts als van moslims.

In 2012 is een nieuw trendrapport opgesteld en verschenen. Het brengt de cijfers van 2007 tot en met 2011 in beeld en geeft daar analyses en achtergronden bij. Het trendrapport is aan alle gemeentes, politie, Openbaar Ministerie, belangenorganisaties en samenwerkingspartners gestuurd.

Trend of incident

Om structureel zicht te krijgen (en te houden) op de situatie van homo- en biseksuelen heeft het BD in 2007 een digitaal onderzoekspanel in het leven geroepen, het Pink Panel. Hierbij krijgen homo- en biseksuelen in Kennemerland een paar keer per jaar een vragenlijst toegestuurd. De vragen richten zich op inzicht in ervaringen over het veilig en vrij voelen om voor homo- of biseksualiteit uit te komen, zowel op straat, in de woonomgeving als op het werk.

In 2011 heeft het BD een diepgaande en uitgebreide rapportage gemaakt en uitgebracht: "Trend of incident". Aan de basis hiervan lagen klachtencijfers van het BD en de politie, de resultaten van Pink Panel, gesprekken met de doelgroep en hun belangenorganisaties en krantenberichten. Het rapport brengt vijandigheid jegens LHBT's (lesbische vrouwen, **homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders**) in beeld.

De resultaten zijn in het roze jaar 2012 meermaals besproken en toegelicht.

Pink Panel Kennemerland

Ook in 2012 is onderzoek gedaan naar de ervaringen van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen middels het Pink Panel. In 2013 volgt opnieuw een rapportage over de resultaten.

Opzetten en onderhouden netwerk van lokale organisaties en instellingen

Het BD richt zich niet alleen tot burgers met de 'oproep' om discriminatie te melden omdat melden helpt, maar ook tot organisaties en instellingen met de vraag 'help melden'.

Daarnaast willen we dat iedereen doordrongen is van het belang van het voorkomen en bestrijden van discriminatie.

In het kader van het themajaar ras / afkomst werken we samen met lokale en regionale organisaties van allochtone bevolkingsgroepen. We informeren ze over ons werk, wat klachtbehandeling inhoudt en over wetgeving waarop mensen die geconfronteerd worden met ongelijke behandeling een beroep kunnen doen; discriminatie is tenslotte verboden. Inmiddels zijn we met onze voorlichting en om onze voelhorens uit te steken aanwezig geweest bij Ngoma Kongo (mensen van Afrikaanse komaf), bij de SAMS, stichting Samen (Marokkaanse Nederlanders), tweemaal bij de EKD (Turkse alevieten) en de Turkse moskee.

Het is bijzonder tijdrovend om tot een afspraak te komen. Wij bellen, mailen, maken voorlopige afspraken, maar het gaat moeizaam. Stichting Lale, Oromtitti vrouwen, Al Houda, stichting Basak, Ulu Cami, Kuba moskee: het is nog steeds niet gelukt om een afspraak te maken die daadwerkelijk plaatsvindt. In 2013 continueren we onze pogingen.

We hebben als doelstelling voor het themajaar het volgende gesteld:

1. bewustwording creëren dat ras / afkomst een grond voor discriminatie is bij burgers, bedrijven, instellingen, de doelgroep en dat discriminatie soms een subtiel maar niettemin groot probleem vormt
2. beeldvorming bijstellen over mensen met een niet-Nederlandse afkomst
3. kennis over de wetgeving vergroten bij de doelgroep
4. naams- en taakbekendheid van het BD vergroten

In de voorgaande hoofdstukken zijn diverse activiteiten beschreven die ingezet zijn om het bovenstaande te realiseren. We zullen blijven monitoren om een en ander te verduurzamen.

De meeste klachten die bij het BD worden ingediend hebben als grond ras / afkomst . Toch speelt er veel meer en in onze contacten met zelforganisaties, sleutelfiguren en individuen die tot de doelgroep behoren, hameren we vooral op het belang van het doen van melding. De boodschap daarbij is ook dat een melding niet altijd je eigen probleem oplost, maar dat we ervoor willen zorgen dat dergelijke zaken zich in de toekomst niet meer voor zullen doen. Het vierde doel moet dan ook resulteren in het genereren van meer meldingen, hoewel ook landelijk blijkt dat de meldingsbereidheid onder allochtonen niet heel hoog is en het moeilijk is om daar verandering in te bewerkstelligen.

6. Advies en beleid

Het BD werkt graag samen met andere organisaties en instellingen. Ten eerste is informatieuitwisseling wederzijds van belang en ten tweede is vaak meer resultaat te behalen als verschillende partijen hun expertise, contacten en invalshoek inbrengen. Advies vloeit soms als vanzelf uit samenwerking voort en is dan ook wederzijds. Daarnaast worden ook adviezen over zeer specifieke onderwerpen gegeven, zowel aan individuen als aan gemeentes, instellingen en bedrijven. Een voorbeeld hiervan is het factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan scholen dat we in 2012 hebben gemaakt en verstuurd. Wat beleid betreft: hierbij gaat het vooral om beleid van organisaties, overheden en bedrijven waarop het BD invloed wil uitoefenen, maar ook op het beleid van het werkveld, verenigd in de landelijke brancheorganisatie van Antidiscriminatiebureaus, LBA.

Gemeentes

Om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Wga, moeten gemeentes samenwerken met Antidiscriminatiebureaus, teneinde cijfers te kunnen leveren. Het BD Kennemerland wil graag haar expertise delen met gemeentes, omdat een discriminatievrije omgeving een algemeen belang is.

Het BD informeert alle gemeentes over de werkzaamheden voortvloeiend uit de wet en de niet-wettelijke taken, zoals de onderzoeken, gastlessen op scholen, trainingen en de bijeenkomsten. Enkele gemeentes reageren hier op en vragen advies naar aanleiding van de informatie. Het BD waardeert dit en is uiteraard bereid hier op in te gaan.

Zo hebben we bij raadsvergaderingen en –commissies in verschillende gemeentes ingesproken en zijn we bij fractievergaderingen van politieke partijen langsgeweest om cijfers en/of rapporten toe te lichten. Hierbij bleek dat ook basale gegevens over het BD niet altijd bekend waren, dus voor de naams- en taakbekendheid waren deze bezoeken ook zinvol.

De gemeente Velsen heeft een nota antidiscriminatiebeleid vastgesteld; het BD heeft hierover advies gegeven. Het is in Kennemerland de eerste gemeente die een dergelijke beleidsnota heeft vastgesteld, waarbij de kadernota gemeentelijk antidiscriminatiebeleid van de ADB's in Noord-Holland als inspiratie heeft gediend.

Naar aanleiding van het 'Polenmeldpunt' van de PVV, dat weliswaar geen discriminatie volgens de wet was, maar wel stigmatiserend voor mensen uit Midden- en Oost-Europese landen en het voor hen als discriminatie voelde, hebben we de gemeentes verzocht een standpunt hierover in te nemen. De gedachte hierbij was dat gemeentes ook inwoners hebben uit de MOE landen die zich dan gesteund zouden voelen.

Provinciale samenwerking

Het BD Kennemerland werkt regelmatig samen met drie andere ADB's in Noord-Holland om alle gemeentes in de provincie te informeren over de werkzaamheden en hen te wijzen op het belang van het geven van voorlichting en het doen van onderzoek. Daarnaast is het provinciale overleg ook een vorm van intervisie voor de directeuren en mede daarom zinvol. Ondanks dat het ADB Noord-Holland Noord uit het samenwerkingsverband is gestapt, continueren de vier andere bureaus de samenwerking en dit resulteert onder meer in het maken en verspreiden van een nieuwsbrief, tweemaal per jaar.

Daarnaast zijn twee projecten gezamenlijk in gang gezet en afgestemd, waarbij ieder bureau de werkzaamheden zelf uitvoerde, maar de resultaten werden gebundeld en als geheel gepresenteerd, zodat de 'impact' groter was. Het ging om het inventariseren van personeelsadvertenties van overheden en van instellingen en organisaties die (mede) afhankelijk zijn van subsidies. Gecheckt is of de personeelsadvertenties voldeden aan wetgeving inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen. 75% voldeed er niet aan. In 2013 wordt hier verdere actie op ondernomen.

Naar aanleiding van een melding van een inwoner in Kennemerland, die succesvol is afgesloten, hebben de ADB's het parkeerbeleid inzake gehandicaptenparkeerkaarten van de gemeentes in hun regio onderzocht. Daar zitten uiteenlopende verschillen tussen. Voor mensen met een gehandicaptenparkeerkaart is dat verwarrend en levert dat ongelijke behandeling op ten opzichte van mensen die geen beperking hebben. De gemeentes waarin het beleid voor mensen met een kaart niet optimaal is, krijgen in 2013 een brief.

Landelijke vereniging

Het BD is lid van de landelijke brancheorganisatie LBA. Regelmatig vindt overleg plaats tussen de directeuren van de ADB's over standaardisering van werkwijze, over beleid en over ontwikkelingen in en om het werkveld. Hierbij wordt kennis en ervaring uitgewisseld en wordt gezamenlijk beleid bepaald, onder meer richting rijksoverheid. Ook op uitvoerend vlak is veel uitwisseling; bijvoorbeeld van voorlichtingsmaterialen of van projectplannen. Er is intervisie tussen klachtbehandelaars, onderzoekers en voorlichters. Er zijn landelijke werkgroepen die zich bijvoorbeeld buigen over kwaliteitseisen of over registratie. Het BD Kennemerland levert aan een aantal werkgroepen een bijdrage, het neemt deel aan relevante landelijke overleggen en bijeenkomsten en heeft zitting in het bestuur. Daarnaast vertegenwoordigt het BD de LBA in een overleg met de landelijke expertisecentra discriminatie van politie en Openbaar Ministerie dat viermaal per jaar plaatsvindt.

Samenwerking

Het BD is een relatief kleine organisatie met een veelomvattend takenpakket in een werkgebied met circa 520.000 inwoners. Niet alleen om redenen van 'efficiency', maar ook vanwege bundeling van kennis en vaardigheden, werkt het BD veel samen met andere organisaties die gelijksoortige doelstellingen hebben.

Er is intensieve samenwerking met collegabureau's binnen de provincie Noord-Holland. Met name de samenwerking met het BD Zaanstreek Waterland is verder geïntensiveerd, zowel op uitvoerend als op beleidsvlak.

Ook de stichting Mondiaal Centrum Haarlem / Pletterij en een aantal andere instellingen waarmee het BD huisvesting deelt in het pand Mondiaal Centrum / Pletterij, zijn op projectbasis vaak een partner.

Samenwerking varieert van het mee organiseren van debatten tot bijvoorbeeld aanbod van voorlichting op elkaar afstemmen en die samen geven tot het leveren van input voor onderzoek.

Bijlage 1

Lijst van bestuur en medewerkers

Bestuur Bureau Discriminatiezaken Kennemerland in 2012

Ben Ottens (voorzitter)
Steven Alblas (penningmeester)
Michiel Schreuder
Ikram Achahboun

Medewerkers Bureau Discriminatiezaken in 2012

Frederique Janss (directeur)
Joke Persenaire (klachtenconsulent)
Noëlle Beerepoot (voorlichter / trainer)
Marjolein van Haften (onderzoeker)
Nick Boogaard (stagiair klachtbehandeling)

Bijlage 2

Overzicht klachten en meldingen Bureau Discriminatiezaken Kennemerland 2012

1: Plaats voorval

	Haarlem	Haarlemmer meer	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Velsen	Bloemendaal	Heemstede	Zandvoort	Haarlemmer liede	TOTAAL
1	80	66	18	4	1	21	5	8	9	1	213

Grond (*meer gronden per klacht mogelijk, daarom wijken de totalen per gemeente soms af van het aantal klachten)

	Haarlem	Haarlemmer meer	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Velsen	Bloemendaal	Heemstede	Zandvoort	Haarlemmer liede	TOTAAL
Herkomst / kleur / ras	49	37	9	3	0	11	1	3	5	0	118
Geslacht	4	2	1	0	0	1	1	0	0	0	9
Leeftijd	5	6	2	0	1	1	1	0	2	0	18
Seksuele gerichtheid	10	6	1	0	0	6	2	3	1	0	29
Godsdienst	3	4	1	1	0	2	0	0	0	0	11
Nationaliteit	2	3	0	0	0	0	0	0	0	1	6
Handicap	5	5	2	0	0	1	0	1	0	0	14
Levensovertuig.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Politieke overtuiging	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Burgerlijke staat	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Arbeidsduur	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Niet wettelijke grond	3	2	2	0	0	1	0	0	0	0	8
TOTAAL	81	67	18	4	1	23	5	8	9	1	217

Maatschappelijk terrein

	Haarlem	Haarlemmer meer	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Velsen	Bloemendaal	Heemstede	Zandvoort	Haarlemmer liede	TOTAAL
Arbeidsmarkt	17	22	1	1	1	2	1	0	2	0	47
Openbare ruimte	11	6	3	0	0	7	2	2	1	0	32
Buurt/wijk	9	4	4	0	0	3	0	3	0	0	23
Commerciële dienstverlening	2	12	1	0	0	0	0	1	0	0	16
Collectieve voorzieningen	3	0	3	1	0	0	0	1	1	0	9
Politie / OM / Vreemdelingen- dienst *	4	7	1	1	0	1	0	0		0	14
Onderwijs	7	4	2	0	0	2	1	0	0	0	16
Media/reclame	5	2	1	0	0	1	0	0	0	0	9
Huisvesting	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0	4
Sport/recreatie	5	0	1	0	0	2	0	0	2	1	11
Publieke / politieke opinie	11	5	1	1	0	1	1	0	0	0	20
Privé sfeer	2	1	0	0	0	1	0	1	0	0	5
Horeca	2	0	0	0	0	1	0	0	1	0	4
Justitie / Just. inrichting	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Overig	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
TOTAAL	80	66	18	4	1	21	5	8	9	1	213

* De 100% controles door de douane op Schiphol vallen hier ook onder

Aard (*meer typen discriminatie per klacht mogelijk, daarom wijken de totalen per gemeente soms af van het aantal klachten)

	Haarlem	Haarlemmer meer	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Velsen	Bloemendaal	Heemstede	Zandvoort	Haarlemmer liede	TOTAAL
Vijandige bejegening	46	33	10	2	0	15	2	5	5	0	118
Omstreden behandeling	27	33	7	2	1	4	2	2	4	1	83
Bedreiging	4	2	0	0	0	2	0	1	2	0	11
Geweld / Mishandeling	3	1	0	0	0	1	1	0	0	0	6
Vernieling	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	4
Overig	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
TOTAAL	82	69	18	4	1	24	5	9	11	1	224

Bijlage 3

Voorlichtingen / Trainingen / Gastlessen

Activiteit en naam school	Aantal deelnemers
Beverwijk	
Gastlessen ROC Nova College, studenten Zorg & Welzijn; 4 klassen	60
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Coming out dag, conferentie regenbooggezinnen, IJmond	
Radio Beverwijk, uur in uitzending	
Beursvloer IJmond	200
Informereren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Bloemendaal	
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Informereren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Haarlem	
Gastlessen Basisschool Parkrijk, 1 klas	30
Gastlessen Basisschool Piramide Boerhaave, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool Piramide Meerwijk, 1 klas	30
Gastlessen Basisschool Sint Bavo Noord, 5 klassen	120
Gastlessen Basisschool De Kring, 6 klassen	180
Gastlessen Basisschool Revius, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool De Dolfijn, 1 klas	60
Gastlessen Basisschool Don Bosco, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool Liduina, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool De Trapeze, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool De Peppelaer, 2 klassen	60
Gastlessen Middelbare school, Mendel College, 5 klassen	120
Gastlessen Middelbare school, pestweek, Haarlem College, 9 klassen	450
Gastlessen Middelbare school, roze week, Haarlem College, 14 klassen	420
Voorstelling Middelbare school, roze week, Haarlem College, 14 klassen	420
Gastlessen ROC Nova College, studenten pedagogie, 2 klassen	60
Gastlessen ROC Nova College, studenten Sociaal Maatschappelijke Dienstverlening, 3 klassen	60
Leerlingentraining Middelbare school, Haarlem College, 2 groepen	40
Voorlichting zelforganisaties, Ngoma Kongo	30
Voorlichting zelforganisaties, EKD, 2 groepen	50
Voorlichting zelforganisaties, stichting Somaliërs	10
Voorlichting zelforganisaties, Stichting Samen	16
Project vooroordelen/racisme, ism Meetingzz! Boerhaave	25
Voorlichting ism Stichting Dock, meidengroep	20
Deelname forum sportcafé	40
Docententrainingen, alle docenten Haarlem College	130
Docententraining mentoren Coornhert Lyceum	25
Docentenvoorstelling Veilig Roze, Haarlem College	60
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Adviesgesprek vertrouwenspersoon middelbare school, Schoter College	1
Voorlichting gedetineerden, Koepelgevangenis, 12 groepen	80
Voorlichting medewerkers moedercentra	6

Coming out dag, conferentie regenbooggezinnen, IJmond	
Expositie ism Haarlem Roze Stad, Transgender in Toneelschuur	
Stripexpositie met gastlessen "Ik ook van jou!" ism Haarlem Roze Stad, Noord Hollands Archief	
Adviesgroep voorlichtersgroep COC-Kennemerland	
Provinciale conferentie seksuele diversiteit	
Stripdagen, expositie 'Fien is ...' in Noord Hollands Archief	
Training politie, SEB medewerkers	15
Informeren raadscommissie over trendrapport	15
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Beursvloer	200
Kraam Roze Zaterdag	
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Haarlemmermeer	
Gastlessen Basisschool Johan Weststeijnschool, 2 klassen	50
Gastlessen Basisschool Polderrakkers, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool Rehoboth, 1 klas	30
Gastlessen Basisschool De Fakkel, 3 klassen	70
Gastlessen Basisschool Bikube, 2 klassen	50
Gastlessen Basisschool De Octopus, 2 klassen	60
Gastlessen Nova College, studenten Sociaal Maatschappelijke Dienstverlening, 1 klas	25
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Patiënten- en cliëntenraad Spaarne ziekenhuis	6
Meerradio, uur in uitzending	
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Deelname panel over verharding van de maatschappij	40
Beursvloer	200
Heemstede	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	
Heemskerk	
Gastlessen Basisschool De Vlinder, 2 klassen	60
Gastlessen Basisschool De Burghtweijt, 1 klas	30
Gastlessen Basisschool Het Rinket, 2 klassen	60
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Voorlichtingen op Vrouwendag bijeenkomst	150
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Beursvloer IJmond	200
Coming out dag, conferentie regenbooggezinnen, IJmond	
Uitgeest	
Basisschool Molenhoekschool, 2 klassen	60
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	

Coming out dag, conferentie regenbooggezinnen, IJmond	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Beursvloer IJmond	200
Velsen	
Gastlessen Basisschool De vliegende Hollander, 3 klassen	90
Gastlessen Basisschool De Beekvliet, 1 klas	30
Gastlessen Basisschool Franciscusschool, 4 klassen	100
Gastlessen Lijn 5, Speciaal onderwijs, 4 groepen	40
Veiligheidscoördinatoren middelbare scholen (VIOS)	15
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Coming out dag, conferentie regenbooggezinnen, IJmond	
Stripexpositie "Ik ook van jou!", Bibliotheek Velsen,	
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	
Beursvloer IJmond	200
Informeren gemeenteraad over antidiscriminatiebeleid	25
Zandvoort	
Provinciale conferentie seksuele diversiteit, Haarlem	
Informeren voortgezet onderwijs scholen over aanbod BD plus debatten	
Factsheet "Botsende rechten in het onderwijs" aan alle basis- en voortgezet onderwijs scholen	

nb.: Een aantal scholen, met name het Haarlem College en het ROC Nova College met diverse vestigingen, heeft een regionale functie.
Zowel docenten als leerlingen komen uit de gehele regio.